

کوروش بزرگ (کوروش شناسی)

ریچارد فرای-بزرگمرد ایران شناس

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۲۲ فروردین ۱۳۹۳ - ۵ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

ریچارد فرای در نزد رومن گیرشمن در خرابه‌های باستانی شوش در سال ۱۹۶۶ بزرگمردی که زاده ی جایی دیگر بود ولی با تمام وجود عاشق ایران و تاریخ ایران بود بزرگمردی که ترجیح داد در زاینده رود ایران دفن شود... ریچارد نلسون فرای (به انگلیسی: Richard Nelson Frye) (زاده ۱۰ ژانویه ۱۹۲۰ - درگذشته ۲۷ مارس ۲۰۱۴) ایران شناس و شرق شناس برجسته آمریکایی متخصص برجسته ایران شناسی و استاد بازنشسته دانشگاه هاروارد بود. او به زبان‌های زبان فارسی، عربی، روسی، آلمانی، فرانسوی، پشتو، ازبک و ترکی مسلط بود و با زبان‌های او

ریچارد فرای در نزد رومن گیرشمن در خرابه‌های باستانی شوش در سال ۱۹۶۶

بزرگمردی که زاده ی جایی دیگر بود ولی با تمام وجود عاشق ایران و تاریخ ایران بود

بزرگمردی که ترجیح داد در زاینده رود ایران دفن شود...

ریچارد نلسون فرای (به انگلیسی: Richard Nelson Frye) (زاده ۱۰ ژانویه ۱۹۲۰ - درگذشته ۲۷ مارس ۲۰۱۴) ایران شناس و شرق شناس برجسته آمریکایی متخصص برجسته ایران شناسی و استاد بازنشسته دانشگاه هاروارد بود. او به زبان های زبان فارسی، عربی، روسی، آلمانی، فرانسوی، پشتو، ازبک و ترکی مسلط بود و با زبان های اوستایی، پهلوی و سغدی آشنایی کامل داشت.

فرای بیش از ۷۰ سال از زندگی اش را صرف مطالعه و پژوهش درباره تاریخ و فرهنگ فلات ایران کرد و یکی از آخرین بازماندگان نسل ایران شناسان و شرق شناسانی چون آرتور کریستین سن و آرتور پوپ، رومن گیرشمن و پروفیسور آلبرت امستد بود که شرق شناسی را در دانشگاه های جهان بنیان گذاشتند و تألیفات بسیاری درباره فرهنگ و هنر و تاریخ ایران داشتند.

زندگی

او در خانواده ای سوئدی تبار در ایالت آلاباما زاده شد و بعد به همراه خانواده به ایالت ایلینوی نقل مکان کرد. در دوران نوجوانی با مطالعه داستان های تاریخی به شرق و تاریخ آن علاقمند شد و به همین سبب هم زمان با تحصیل در رشته فلسفه در دانشگاه ایلینوی، در رشته تاریخ نیز به تحصیل پرداخت و زبان عربی و ترکی و هنرهای اسلامی را آموخت. در آن جا با آلبرت اومستد آشنا شد و مجذوب سخنان او درباره کشفیات جدید موسسه شرق شناسی در

تخت جمشید شد و مطالعات خود را در این زمینه دنبال کرد. پس از گذراندن دوره‌های چین‌شناسی و باستان‌شناسی چین و ژاپن، نزد محمد سمسار که کارشناس فرش در گمرک آمریکا و دارای مدرک دکترا از دانشگاه پنسیلوانیا بود زبان فارسی آموخت. فرای به کمک او کتاب «تاریخ بخارا» اثر نرشخی را ترجمه کرد و همین تبدیل به رساله دکتری وی در دانشگاه هاروارد شد. در سال‌های ۱۹۴۳ و ۱۹۴۴ به ایران و افغانستان و هند سفر کرد و در این سفرها به آثار باستانی علاقه وافری یافت. در سال ۱۹۴۶ با ارائه ترجمه کتاب تاریخ بخارای از انجمن بورسیه‌های دانشگاه هاروارد بورسیه شد و در دانشکده مطالعات مشرق‌زمین و آفریقا در لندن به تحصیل زبان سغدی و پهلوی پرداخت و پس از بازگشت به هاروارد شروع به تدریس انسان‌شناسی و تاریخ و مذاهب خاورمیانه کرد و هم‌زمان زبان ارمنی را آموخت. به سبب تلاش وی برای ایجاد کرسی تدریس زبان ارمنی و ارمنی‌شناسی در دانشگاه هاروارد، لقب «ارمنی افتخاری» را دریافت کرد.

ریچارد نلسون فرای، روز پنجشنبه ۲۷ مارس ۲۰۱۴ (هفتم فروردین ۱۳۹۳) در سن ۹۴ سالگی در شهر بوستون درگذشت. فرای در وصیتش خواسته بود پس از مرگش در اصفهان و در کنار رودخانه زاینده رود نزدیک آرامگاه پروفیسور آرتور پوپ شرق‌شناس معروف به خاک سپرده شود. ولی آن نیز عملی نگشت و کشور تاجیکستان در عوض از خاکسپاری دکتر فرای در خاک خود خبر داد. روزنامه کیهان در این میان فرای را یک مامور سازمان سیا و آوردن جسد ایشان به اصفهان را تلاشی توسط «حلقه انحرافی» خواند.

فعالیت‌های ایران‌شناسی

تلاش‌های او منجر به ایجاد کرسی تدریس مطالعات ایرانی در دانشگاه کلمبیا شد و او به عنوان اولین استاد کرسی مطالعات ایرانی منصوب شد. بعدها آن‌جا را به قصد هاروارد ترک کرد و این سمت پس از او به احسان یارشاطر محقق ایرانی واگذار شد. در دانشگاه هاروارد صدرالدین آقاخان دانشجوی فرای در رشته تاریخ ایران بود. فرای نامه‌ای به پدر او که رهبر بزرگ فرقه اسماعیلیه بود، نوشت و آقاخان در پاسخ موافقت کرد هزینه یک کرسی تدریس مطالعات ایرانی در هاروارد را بپردازد. هم‌چنین یکی از برجسته‌ترین کارهای فرای در هاروارد تأسیس «مرکز مطالعات خاورمیانه» بود.

او یکی از بنیادگذاران «مرکز مطالعات خاورمیانه» در تهران و مدتی هم مشاور کتابخانه پهلوی بود و نخستین مدرسه تابستانی مطالعات ایرانی را در دانشگاه شیراز سازمان داد. وی سال‌ها در ایران در سازمان‌دهی کنگره‌های ایران‌شناسی سهیم بود و در خارج از ایران نیز با دانشگاه‌هایی که علاقمند به مطالعات ایران و آموزش زبان فارسی بودند همکاری داشته‌است. دهخدا به سبب علاقمندی وی به امر ایران‌شناسی، او را «ایران‌دوست» می‌نامید که فرای در امضای خود این لقب را می‌افزاید. نلسون فرای از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۰ عضو افتخاری سازمان پرشن گلف آنلاین بود و همواره با ارسال نامه به تحریف‌کنندگان از نام خلیج فارس دفاع نمود. (فعلاً مقیم اصفهان در نوزدهمین جشنواره بین‌المللی خوارزمی در سال ۱۳۸۴ از وی به عنوان میهمان افتخاری جشنواره و به پاس تلاش‌های وی در شناساندن هر چه بیشتر قلمرو فرهنگی و تاریخی ایران و ایرانیان تقدیر شد. فرای همواره یکی از مدافعان نام خلیج فارس بوده است.

مقاله‌ها

از میان مهم‌ترین مقالات وی در زمینه تمدن ایران می‌توان به سه مقاله اشاره کرد. مقاله «فر کیانی در ایران باستان» که به اعتقاد ریشه‌دار در شاهان ایران باستان به حمایت ایزدی و تأیید الهی، اشاره می‌کند و مقاله کوتاهی که در آن با استناد بر نقاشی جیمز موریه از ویرانه‌ای را که پنداشته می‌شد آتشکده بیشاپور بوده، ثابت کرد این بنا دارای سقف بوده‌است و آتشکده روباز نبوده‌است در این نقاشی در بالای دیوارهای بنا پنجره‌های وجود داشت که اکنون باقی نمانده‌است. و مقاله‌ای دیگر که «سنگ‌نیشته آرامی گور کوروش» نام داشت. فرای با بررسی تلاش‌های پیشین برای خواندن این کتیبه، اثبات کرد که این متنی است به زبان پارسی باستان و خط آرامی که به فرمان یکی از آخرین پادشاهان هخامنشی تهیه شده‌است.

ریچارد فرای- بزرگمرد ایران شناس

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «ریچارد فرای-بزرگمرد ایران شناس»، پارسیان دژ، ۱۳۹۳.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<http://parsiandej.ir/articles/1507/pdf/ریچارد-فرای-بزرگمرد-ایران-شناس.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۲۷ مهر ۱۳۹۹